

+

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, meja 1988

5. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 38

Bože slovo za nas

Bóh je Swjateho Ducha na nas wulal přez Jezom Chrysta, našeho Zbóžnika.
List na Tita, 3,5.6.

Za přemyslowanje tutoho hrona za mě-sac meju z lista japoštoła Pawoła na Tita je spomóžne, hdyž tež na přenje štjuri štučki třećeho stawa dźiwamy. Swjaty Duch, što abo što to je? Hač by nam něchtó móhl z člojskimi słowami wotmołwu na tute prašenje dać? Žadyn čłowjek! Samo Swjate pismo wo nim jenož we wobrazach rěči. Tam je Swjaty Duch wopisany jako woda abo wětr, jako hołb abo woheň. Z tutymi wobrazami je wuprajene, zo njeje móžno, Swjateho Ducha widzieć ani přimać abo při sebi dźeržeć. „Wětr duje, hdžež chce, jeho šumjenje slyšiš, ale njewěš, zwotkal wón přichadza a hdže wón dže“, praji Jezus Nikodemusej. Podobnje je to tež ze Swjatym Duchom. Jeho sebi ze swojim prócowanjom abo z wosebitymi skutkami dóstać, to njeje móžno. Ale hrono nam praji, zo Bóh Kněz Swjateho Ducha bohaće na nas wuliwa, kiž chce k nam přińć a w našich wutrobach bydlić.

Na kajke wašnje pak jeho dóstawamy? Swjate pismo nas wučí, zo Swjaty Duch k nam přińdže přez swjatu křćeńcu abo přez poslušanje a čitanje Božeho słowa abo přez modlenje a prošenje: „O Swjaty Ducho, pój wšak k nam, bydl we nas z hnadu swojej sam —“, kaž to w kěr-lušu spěwamy. Do kotrejež wutroby wón začehnje, tam so z jeho pomocu wobnowjenje a přeměnenje čłowjeka a jeho wašnja stawa. W swojich listach na wosady japoštoł Pawoł pisa, zo so dar Swjateho Ducha w každym pobožnym čłowjeku k tomu wopokaza, štož woprawdžity wužitk přinješe, na přikład lubosć, wjesołosć, sćerpliwosć, dobroćiwosć, póćiwosć, wěru a měr. Swjaty Duch nam dopomha k spóznaću, kelko nam w tutym nastupanju hustodosć pobrachuje. Na započatku 3. stawa lista na Tita piše japoštoł: „My běchmy jónu njeposlusni, bludniwi, služachmy wšelkim žadosćam a loštam a chodžachmy w zlósci a w zawisći, škerjedni a hidžachmy so mjez sobu.“ To su wšitko plody čłowjeskeje sebičnosće, njeprawdosće, člojskeho žadanja wo nahladnosć, wo zemske kubla a bohatstwa. Tež nas wobknježi hustodosć duch stareho Hadama. Nima-ja tohodla čí prawo, kiž na to pokazu-ja, zo wšak křešćenjo tež lépsi njejsu hač bjezbóžni ludžo. Bóh Kněz drje nas přijimuje, kajcyž smy, ale my njemóžemy tajcy wostać, mamy so wobnowić, zo znowa narodzić, zo bychmy hotowi byli „za wšón dobry skutk“. To pak njedokonjamy ze swojimi samsnymi mocami, k tomu nam dopomha jenož Swjaty Duch. A dokelž hakle z jeho pomocu prawje spóznamy, što naš Zbóžnik Jezus za nas je a što wón za nas činil a woprowal je z luteje lubosće k nam chudym hrěšnikam, zamóžemy, sebi tuteje

lubosće wědomi, svojego „blišeho“ lubować a so za tym prašeć, što našeje pomocy abo podpěry potrjeba, što njeprawdu ćerpi, što je chory na čěle abo duši, zo bychmy pomhali a tak prawi wotročkojo Boži byli.

Prawy přikład tajkeho wobnowjenja čłowjeka z pomocu Swjateho Ducha je japoštoł Pawoł sam. Wšak je nam znate, kak je wón přećiwo přenim křešćanam zachadzał a jich přesčěhał, doniž Kněz sam do jeho žiwjenja njezaprimny. W Damaskusu přistupi k woslepjenemu Saulěj Ananias ze słowami: „Bratře Saulo, Kněz Jezus, kiž je so tebi zjewil ducy po puću jow, je mje posłał, zo by zaso widzał a ze Swjatym Duchom napjelneny byl.“ Po tym zo bu wukřćený, započina Jezusowy ewangelij předować. Z jeho listow wěmy, kak je wón jako wotroček Boži a japoštoł Jezom Chrysta po krajach pućował, předował, listy pišał; ale tež, kak je při tutym dže husto tradać a ćerpjeć dyrbał. W 2. listě na Korintiskich w 6. stawje wón swoje skutkowanje kaž tež swoje nazhonjenja takle wopisuje: „My njedamy nikomu někajkeho pohóršenja, ale we wšěch wěcach wopokazamy so we wulkej sćerpliwosći, w žalosćach, w nuzach, w styk-nosćach, we ľahodnosći, w dobroćiwosći, w Swjatym Duchu, w prawej lubosći w słowje wěrnosće, jako zrudni, ale přeco wjeseli, jako chudzi, ale kiž tola mnohich wobohačamy.“ To wšitko je japoštoł Pawoł jenož z pomocu Swjateho Ducha zamóhl. Woprawdže, Boži Duch drje nas wobohać z mocami, kiž hač dotal njemějachmy, ale wón nas njewobohać tak, zo by so nam lépje šlo, zo bychmy lóše žiwjenje měli hač čí, kiž do Swjateje Trojicy njewěrja. Wón nam njewotewza naše starosće a wobčežno-

sće, našu bědu ani naše njedostatki. Ale z jeho pomocu so tež my kaž japoštoł Pawoł w tutych nuzach wopokazamy jako Bože džećí, jako zrudni, ale přeco wjeseli, jako chudzi, kiž pak tola mnohich wobohačamy a so wěry do smilneho Boha njewotrjeknjemy. Wróćo hladajo na swoje dotalne žiwjenje w swoj-bje abo w zastojnstwje, we wjesolych abo zrudnych časach, w lětach wójny abo měra, kiž smy dožiwili a přetrali, da dyrbymy wuznać, zo je — nic surowy, ale smilny — Bóh tež na nas Swjateho Ducha bohaće wuliwał. K tajkej prawej a krutej wěrje do Boha a Jezom Chrysta nam Swjaty Duch dopomha a nas zdźerži. Hakle z jeho pomocu spóznamy přez čitanje Božeho słowa přez předowanje ewangelija na Božich službach cyłe bohatstwo praweje wěry. Wšak ze słowami Lutherowymi wuznamy, „zo ja sam ze svojeho rozuma abo ze swojeje mocy njemóžu do Jezom Chrysta wěrić ani k njemu přińć, ale Swjaty Duch je mje přez ewangelij powolał, ze swojimi darami rozswěčil, w prawej wěrje wuswjećil a zdźerzał“. Tohodla nohcemy přestać prosyć: „Duchu Swjaty, buď hósć mi w wutrobie, kiž ze słowom a z wodu mje z nowoh porodži. Wšěm zlóscam wobaraj, zo swěru služu tebi, kaž ty to žadaš sebi, móc za to z hnady daj“ (kěrluš 155).

Haj, móc za to z hnady daj, zo bychmy tež jónu kaž japoštoł Pawoł prajić móhli: „Ja sym so dobre bédženje bédžil, sym doběhał a sym wěru wobcho-wał. Na to je mi přihotowana króna sprawnosće, kotruž mi Kněz na tam-nym dnju podač budže, nic pak mi samomu, ale tež wšitkim, kiž jeho zjewjenje lubuja.“
Jan Pahler

Oskar Pank

Lužičan. Časopis za zabawu a powučenje na lěto 1869 pisa: Pruske hłowne bibliske towarstwo je njedawno porjedženu delnjołužisku-serbsku bibliju wudało.

Mjez druhimi, kotřiž buchu wot duchowneje synody křećebuzskeho wokrjesa k temu wuzwoleni, słuša tež k. Oskar Pank, farar w Skjarboscu.

Tam, w Skjarboscu, skutkowaše O. Pank jako duchowny wot 1862–1869. Přispomjenčko wo nim w tutym času móžemy čitać w nowinje **Bramborski Berski zašnik 1864:**

Kněs farar Paňk žaržašo jedno mozne pratkowaće. Jogo text běšo Jesajas 40, 1.2. Troštujšo, troštujšo mój lud, žejo waš Bog; ...

Wot 1880 bě k. farar O. Pank tež sobustaw Mašicy Serbskeje. W tutym času skutkowaše wón jako duchowny w Berlinje. Tuž zhonimy ze starych nowinow dale:

... zo je Barlinska nowina přinjesła přidawajo, zo su delnjołužiske serbske wosady stajnje a přeco při nowowobsadženju farskich městnow sebi serbskich duchownych žadałe, ale njedostawe ...

a zo su za nuznosć serbskeho předowanja w serbskich wosadach wustupowali na synodach w Barlinje a Křećebuzu wjace króć duchowni dr. Pank, Broniš a dr.

Wot lěta 1882 zawoľachu jeho do Lipska. Tuž so pisa w časopisu **Lužica 1884:** Naš delnjoserbski krajjan k. farar O. Pank w Lipsku je tam za superintendentu a 1884 za generalneho superintendentu pomjenowany.

A samsny časopis **Lužica 1886** pisa: Kněz superintendent a farar O. Pank w Lipsku, syn Dešanskeho fararja, Delnjołužičan, bu 4. apryla wot theologiskeje fakulty Lipsčanskeje university za doktora Theologiae honoris causa pomjenowany a wóndy tež za sobustawa sakskeje krajneje synody wuzwoleny. Budžetaj tuž w njej dwaj Serbaj, Imiš a Pank.

A w samsnym lěće dale: Hdyž so w Drježdžanach synoda wotbywaše ... prošachu nahladni mužoj při dobrej składnosći k. fararja Imiša, zo chcył před přítomnymi Němcami, kotřiž z džeła ženje serbskeje rěče slyšeli njeběchu, w njewjesenjom serbskeje slawy serbski porčeć. A kněz superinten-

dent Pank z Lipska, kotrehož wšelacy hišće jako Serba njeznajachu, přechwata wšitkich z tym, zo w delnjołužiskej serbskej rěči knjezej fararjej Imišej přitomnych džak wupraji. Tak staj w času synody dwaj Serbaj składnosć měloj, we wulcy nahladnym towarstwje swoju serbsku rěč počesćić.

1912 dže k. farar dr. Oskar Pank na wuměnk a so přesydlilo do Lindaua, hdžež 14. 4. 1928 zemrě. Narodził so bě 2. 5. 1838 w Lutolu pola Choćebuza. A tohodla naše spominanje na zaslužbneho Delnjołužičana fararja O. Panka.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Ze Zarěča „Njedzelu, 6. meje, wuhotuje Zarěčanske serbske spěwanske towarstwo w Nowake hosćencu we Łahowje spěwanski swjedžen.“ To zhonich ze „Serb. Nowin“, a dokelž rady serbski spěwac słyšu, so z přecelom na puć do Łahowa pušćich. Možu wuznać, zo so daloheho puća kał njejsym a zawěsće tež nichtó z bohateje syly poslušarjow. Rjenje z pletwami wupyšena zala, před kotrejž so transparent ze serbskimi napisami blyšćeše, so wokoło 8 hodžin hladajcy pjelnješe, tak zo mnozy w njej žaneho městna wjace njenamakachu. Jasnje tu spóznachmy, kak sebi serbski lud serbski spěw waži — a jenož Serbjo tu běchu... Zarěčanskemu spěwanskemu towarstwu a předewšěm jeho sprócniwemu nawjednikkej, knjezej wučerjej Gröllingej, kotryž je sebi njewšědnu prócu wo zarjadowanje koncerta dawal, přiwolałamy sławu a přejemy jemu dalši kćew a wobstajnu lubosć a zahorjenosć k serbskemu spěwu. Slawa! Wj.

Serbske Nowiny, sobotu, 12. meje 1888

Kubłanski džen 1988

Po zwučenym wašnju zeńdžechu so tež lětsa zaso ewangelscy Serbja Budyškeho wokrjesa pónđzelu, dnja 22. februara, w 9.30 hodž. na Hornčerskej w Budyšinje. Kubłanski džen steješe pod heslom „Wosoby Noweho zakonja“. Do Božeje služby słyšachmy z paska Budyške zwony, z kotrymž nas mlody Serb Měrcin Tarank překwapi. Liturg a předdar bě knjez farar Pjeh. Wón předstaji nam w swojim předowanju wosobu swj. Pawoła. Nimo našeho Zbóžnika Jezom Chrysta je japoštoł Pawoł sobu najwážniša wosoba Noweho zakonja. Wot Jězusa Chrystusa samoho jako roznošer ewangelijskeho wuzwoleny, staja wón swoju cyłu nadžiju na Zbóžnika hač do smjerće. Njehladajo na wosobinsku chorosć, z kotrejž so čas žiwjenja bėdžić měješe, pućowaše po cyłym židowskim kraju, založeše nowe wosady a wosta z nimi wosobinsce a pisomnje w zwisku. Wón dawaše jim dobru radu, porokowaše zdžela jich skutki, chwaleše jich, hdyž běchu sebi chwalbu zaslužili, a bě jim z pomocu we wšěch situacijach wosady. Haj zawěsće, wón je markantna wosoba Noweho zakonja.

Po Božej službje nas powita knj. sup. Albert a zwěsći při tym, z kajkich wosadow smy sem přichwatali. Zetkamy so kóždě lěto znowa, zo bychmy wěru posylnili, so z přecelomi trjechili a zo bychmy móhli cyły džen serbsce rěčeć.

Spominachmy tež na zemrětych, kiž běchu loni hišće mjzej nami.

Po powitanju spominaše knjez synodala Latka na 1000lětny jubilej rusko-ortodoksneje cyrkwyje. W lěće 988 přiwza

Za naše dźěci

Sće hižo wědzeli...

- zo je najbóle rozšěrjena kniha po cyłym swěće biblija? Cyła biblija je přeložena do 280 rěčow. Džěle biblije su přeložene do 1800 rěčow;
- zo stara so swětowy zwjazk biblickich towarstwow wo jeje dalše rozšěrjenje? 67 biblickich towarstwow z cyłego swěta, tež z našeho kraja, su so zjednotčili do swětowego zwjazka. Zwjazk

stara so wo přeložowanje, čišćenje a rozšěrjenje biblijow;

- zo so biblija do hišće dalšich rěčow přeloži?

Na přeložkach biblije džěla 750 hłownohamtskich fachowcow 2000 čestnohamtskich fachowcow; zo so kóždě lěto jara wjele biblijow wuda?

Za lěto wudadža so někak 10 milionow biblijow 13 milionow Nowych zakonjow wjacore sta milionow džělow biblije. T. M.

Biblija	280		
Lenin	201		
Marx	196		
Jules Vernes	164		
Jack London	140		
Shakespeare	97		
Grimm	85		
Tolstoj	74		
39	Karl May		
35	Goethe		

(1975)
Přeložki do
cuznych rěčow

wulki wjerch Wladimir křesćansku wěru a prikaza, zo bychu so jeho poddanojo tohorunja dali křići. W běhu tutej 1000 lět je ruske křesćanstwo čezke časy přetrać dyrbało. Samo cyrkwyje běchu zawrjene. Po lěće 1947 so situacija za rusko-ortodoksnu cyrkwyje wolóži. Ruska cyrkwyje je žiwa a rozkćewa. Tysacletny swjedžen potrjechi předewšěm ruskich křesćanow, to rěka, rusko-ortodoksnu cyrkwyje. Ale konferenca ewangelskeho cyrkwinskeho wjednistwa je k sobuswjećanju namolwjała.

Rěčnik dopomni tež na to, zo so před 50 lětami židowske synagogi zničichu. Naša cyrkwyje budže na tutón podawk w nowemburu tutoho lěta spominać.

Po tutym přednošku scěhowaše rozprawa superintendantury. A we wobjedowej přestawce mějachu přítomni składnosć, so přizjewić za jězbu ze serbskim busom. Je předwidžane jěć dnja 15. meje do kónčin wokoło města Rózborka.

Po wobjedže, kiž nam derje zesłodza, postrowi přítomnych kubłanskeho dnja katolski farar dr. Kilank. Wón rěčeše wo ekumenje. Hač smy katolsky abo ewangelscy Serbja, smy wšitcy křesćenjo. Jězuz rjekny Pětrej: „Pas moje wocwy.“ A z tutymi wowcami su mēnjeni wšitcy křesćenjo na zemi.

Knj. dr. Kilank bě někotrych serbskich studentow katolskeje teologije sobu přiwjedl, kiž so na popoldnišim džělu wobdžělichu.

Dokelž běchu na lětušim kubłanskim dnju wosoby Noweho zakonja na rjedže, přednošowaše farar n. w. knjez Lazar wo Šimanu Pětru. Pětr, rybak po powolanju, bu wot Jězusa pomjenowaný jako rybak čłowjekow. Běše tež Pětr, kiž swjatkowny džiw rozjasni. Tehdom dachu so po tysacach křići. Wón běše načolnik přenjeje wosady. Pozdžišo běše z misionarom w židowskim kraju a měješe smjerć na křižu.

Scěhowaše přednošk knjeni Hempelowej wo Jězusej maćeri Mariji. Tež žony w wšelake wosoby Noweho zakonja. Ju bě Bóh wuzwolil Chrystusa porodźić.

Jako jek jandžel tutu powěsć připowědaše, wotmołwi: „Ja sym služownica Knjeza, mi so stanje, kaž sy připowědał.“ Mamy so prašeć, kak bychmy my reagowali. Haj, Marija bě žonska, z hnadu wobdarjena.

Jako posledni přednošk předstaji nam knj. farar n. w. Wirth tež wuznamneho čłowjeka Noweho zakonja, a to Judaša.

Někotři su wo tym přemyslowali, čehodla je Judaš Jězusa přeradžil, a su při tym na wšelake přičiny přišli. Ale my so na to zložujemy, štož w Nowym zakonju čitamy.

Mjez kóždym přednoškom spěwachmy kěrluš. Boha chwalić w spěwje, to je tež rjane wašnje kubłanskeho dnja.

Džak so wupraji wšěm, kiž su k poradženju tutoho dnja přinošowali.

Wjeselimo so hižo zas na přichodne zetkanje na serbskim cyrkwiskim dnju w Hodžiju. H. B.

Ze starych spisow

Rowne kamjenje

Zo móža tež małe wěcy wulke wuskutki měć, móžemy na přikładze rownych kamjenjow widžeć.

W přiloze Serbskich Nowin wot 19. 6. 1937 běše rozprawa z Čornec wo pochowanju Michała Rjenča. Na kóncu tuteje rozprawy rěkaše: „Bačoński kěrchow móže druhim kěrchowam w serbskej Łužicy z přikładom być. Nimale wšitke napisma na rownych pomnikach a křižach su serbske. To je zwjeselace a spokojace.“ Tute sady wubudžichu pohórsk pola někotrych, kiž chcychu Łužicu cyle přeněmčić a wšo serbske wutupić. Ani mēšac po tym, zo běchu Serbske Nowiny tutu rozprawu wozjewili, pisaše „Bund Deutscher Osten, Landesgruppe Sachsen“ w lisće na „Reichsstatthalter/Staatskanzlei in Sachsen“, so na horjeka wozjewjenu rozprawu počahujo: „Wir wissen nicht, ob z. Z. eine Möglichkeit besteht, Aufschriften in wendischer Sprache zu unterbinden. Wir erlauben uns aber im Auftrag des Landesleiters Pg. Reiter auf diese Sache

besonders aufmerksam zu machen mit der Bitte zu veranlassen, daß sämtliche Aufschriften nur in deutscher Sprache geschrieben werden möchten.“ Na to pisaše 23. 10. 1937 „Staatskanzlei in Sachsen“ na Krajnocyrkwinski zarjad w Drježdžanach: „Die Staatskanzlei würde es begrüßen, wenn dafür Sorge getragen würde, daß auf den Kirchhöfen, die der Verwaltung der Ev.-Luth. Kirche unterliegen, in Zukunft nur deutsche Aufschriften auf Grabsteinen und Kreuzen angebracht werden.“ Hnydom napisa krajnocyrkwinski zarjad (podpisał bě Klotsche!) na wyšeho fararja Kaplerja do Njeswaćidla list, kiž měješe tajny wostać, zo ma w tutym zmysle skutkować a wo tym krajnocyrkwinskemu zarjadej rozprawjeć. Tutu rozprawa napisa so 29. 12. 1937. W njej so sčehowace ličby podawaja:

W Rakečanskej wosadze, kotraž je počojca serbska, su so w poslednich 10

lětach 252 kamjenjow na kěrchowje postajili — mjez nimi 105 serbskich (45%).

W Njeswaćidlskej wosadze, kotraž je tež počojca serbska, su so w samsnym času 270 kamjenjow postajili — mjez nimi 16 ze serbskim napisom (6%). W Zarěču, hdžež je so pohrjebnišćo hakle 1931 založilo, njeje žane serbske napismo.

W Poršicach (ze 60% serbskeho wobydlerstwa) maja wot 120 kamjenjow jenož 6 serbske napisma (5%), a w Chwaćicach so na 165 kamjenjach, kiž su so w poslednich 10 lětach stajili, žane serbske napismo njejewi, byrnjež je tu někak třećina ludnosće serbska.

Na kóncu tutoho lista so naspomni, zo su w poslednich lětach so mjenje kamjenjow ze serbskimi napismami postajili hač prjedy. Serbske napisma so tež přećiwu němcowstwu njeměrja, ale su (a to wosebje za Rakecy plaći) stare wašnje. W Njeswaćidlskej wosadze so

serbske rowne napisma potom jewja, hdyž je zemřety serbsku řeč wosebje lubował. Dale so pisa, zo nałožk, serbske napisma na rowne kamjenje napisać, pomału wotemrěwa. Za 20 lět so drje w ewangelskich wosadach žane serbske napismo wjac nałožować njebudže.

Pisar tutoho lista na kóncu radži, serbske rowne napisma njezakazać, dokelž so tute prašenje samo wot so rozrisa a zakaz jenož njetrjebawši pohóršk wubudži. Chibazo by so řězbarjam kamjenjow poručilo, při skazanju rownych kamjenjow zawostajenych na němske napisma orientować.

Hač je so to woprawdže stało, njemóžach wuslědźić. Snano wě něchtó z čitarjow něšto, na př. hač su so tež po 1937 rowne kamjenje ze serbskim napismom postajili. Redakcija „Pomhaj Boh“ by za waše dopisy k tomu dzakowna byla.

Prispomnjenčko

Njedawno mi starši muž powědaše:

Wěsće wy, što je so mi wčera stało? Džěch z čežkimaj tobołomaj z města domoj. A kaž wěsće, su to dobre 3 km a bus njejdže. Ale njeběch ani z města won, hdyž młodeho W. zetkach, kiž mi hnydom swoju nuzu skoržeše. Wón dyrbeješe, kaž mi praješe, ze swojej aktowku, kotraž ani poľna njebě, domoj běžeć, dokelž bus hakle za poľ hodžiny jědže. Wědžach, zo je puć młodeho W. w přirunanju z mojim wo wjele króťši. Zo mam ja dlěši puć z češimaj tobołomaj a zo sym 20 lět starši hač wón, to wón ani njenaspomni — snano na to ani myslil njeje.

Wy, lubi čitarjo, so drje prašeće, čehodla to pisam. Mam za to dwě přičinje.

Sprěnja steji zadžerženje młodeho W. za mnohich druhich. Wón mjenujcy jenož na sebje a swoje čeže myśleše, kiž ani tak wulke njeběchu kaž druhich. A njezadžeržimy so husto podobnje? Prašamy so na příklad drugeho, kak so jemu dže, ale chcemy to woprawdže wědžeć abo su to jenož hoće słowa? Husto tola su, hdyž druhi nam woprawdže wotmolwi, jeho słowa nam přewjele.

Zdruha so mi zdaše, zo bě starši muž hněwny. Hač je wón wočakował, zo młody W. jemu praji, kak žel jemu je, zo ma starši muž z čežkimaj tobołomaj tajki doľhi puć před sobu? Abo hač chcyše chwaleny być za tutón skutk? Njesejm prawje za tym přišoľ. Njeh je kaž chce, njepokazuje wón z tym, zo so z młodym W. přirunuje, zo po jeho mjenjenju jemu česć słuša? Njemysli wón z tym tež jenož na sebje? A njeje to pola nas husto podobnje?

Nochu ani młodemu W. ani staršemu muzej někajku winu dać. Čehu z tutym příkladom jenož pokazać, kak jara na nas samych myslimy a kak maľo na druhich. A tola je Jězus prajil: Lubuj swogeho blišeho kaž samoho sebje. S. Albert

Daj Boh zbožo!

Někotryžkuli z jeho pacientow dopomni so tute dny na wjesneho lékařarja Kurta Křižana z Dobruše, kiž woswjeći 20. měrca swoje 90. narodniny. Narodzil je so na Hodžijskej farje, hdžež so tehdom jenož serbsce řečeše, a doživi tam tež ze swojimi bratrami a sotrami wjesote džěčatstwo. Do swogeho 10. žiwjenskeho lěta chodžeše tež w Hodžiju do šule. Wot 1. 1908 wopytowaše Budyski gymnazij a zložil tam w 1. 1916 maturu. Kóždzu srjedu chodžeše na hodžiny serb-

šćiny. Dwě léce přežiwi jako wojak 1. swětoweje wojny wšě jeje žadławosće w Francoskej při Somme a Verdunje. Tute dožiwjenja postajichu jeho puć jako lékař. Wón studowaše w Würzburgu a w Lipsku w medicinu. W 1. 1922 wobsta statny eksamen, promowowaše w Lipsku a skrući we wšelakich chorownjach w Lipsku, w Drježdžanach a w Kamjenicy swoje lékařske znajomosće, doniž njewróći so w 1. 1924 do Hnašec jako samostatnje praktikowacy lékař a porodny pomocnik. Z tym spjelni so jeho přeće, w serbskej domiznje skutkować. We wjeskach swogeho wobwoda slyšeše tehdom hišće džěči mjez sobu serbow. W 1. 1932 přepoľožil swoju praksu do swójskeho doma w Dobruši.

Zaso wudyri wojna, tutón raz zwolachu jeho jako lékařarja na frontu, a tam doživi wšědnje na hłownych sanitarnišćach njesměrnu žalosć ranjenych. Hdyž so w 1. 1946 z jatby wróći, nadeńdže swój dom drje wobškodženy, tola wobydľujomny. 60 lět je jubilar w swojim wulkim lékařskim wobwodže chorým w jich čělnych a dušinyh nuzach ze swogej wědu a nazhonitosću po boku staľ a so prócowaľ, swoje čežke džělo ze zamolwitosću wukonjeć. Doľhe lěta je přećo zwolniny swogich chorých wodnjo a w nocy zastaraľ, při čimž je jemu njespróc-

niwa mandželska pomhaľa. Njeh někotryžkuli z jeho něhdyšich pacientow na njeho myslil a so na swogeho stareho, skromneho a dobroćiweho jubilara dopomni.

dr. Jan Rjenč

Knježe, žohnuj nas

Knježe, žohnuj nas, hdyž domoj džemy. Wobarnuj ty nas, zo wěru mamy: Ty nam dawaš swoju moc přeco znowa džen a noc.

Knježe, z nami dži, hdyž domoj džemy. Džakować so ći, to wšědnje chcemy, tvoje slowo wobchować a so k tebi wuznawać.

Knježe, pósćel nas, hdyž domoj džemy k tomu, kotryž trjeba nas, to wěmy. Daj nam žohnowanje być, so po twojim slowe měć.

Ht '87

POWĚŚĆE

Madžarska

Wjace hač počojca madžarskeho wobydlerstwa wuznawa so k romsko-katolskej cyrkwi. Kaž wuchadža z hamtskeje statistiki, kotraž je so w Budapesće wozjewiła, je w Madžarskej 5,7 mio katolikow registrowanych. To wotpowěduje 57 procentam wobydlerstwa.

Po cyľm kraju rozšěrjena Reformowana cyrkej je z dwěmaj milionomaj sobustawow (20 procentow wobydlerstwa) druge najwjetše zjednoćenstwo wěriwych. Jich slěduje po ličbje Ewangelsko-lutherska cyrkej ze 400 000 wěriwymy. 40 000 do 50 000 ludži přisłuša druhim protestantskim cyrkwjam.

W Madžarskej bě kónc lěta něhdže 80 000 Židow žiwych, z nich něhdže 90 procentow w Budapesće. W 40 synagogach we wšěch džělach kraja swjeća so Bože słužby. Před 2. swětowej wojnu bě w Madžarskej 750 000 Židow, z kotrychž je 600 000 w koncentraciskich lěhwach zahinyło.

IDL

Swoje 80. narodniny smědže 24. měrca knjez Ph. Dr. Miloslav Wajs w Karlovych Varach (ČSSR) swjećić. Wón je swěrný čitar našeho časopisa a přećel Serbow. Wón koresponduje z nami w serbskej řeči. My přejemy jemu dale wšo dobre a Bože žohnowanje. G. L.

Luby přečel a dobročel Serbow bu wotwołany do wěčnosće. Wo nim pisa nam jeho wosadny farar Jaromír Strádal.

Spominanje na bratra Jaromíra Tureka z Hronova w ČSSR

We wuchodnych Čechach steji nad dolinu řeki Metuje samotny domček w rjanej krajinje lěsow, lukow a polow njedaloko města Hronova. Tuta chěžka, kajkichž je tam jenož hišće mało, je nětko wosyročena.

Tam „za lěsom“, tak tutón džěl rjenje mjenuja, je žiwy był někotře lěta naš bratr Turek. Ludžo měnjachu, zo bě samotny. Štož pak je bratra Tureka znał, wě, zo njebě sam. Čas swójeho žiwjenja bě nutrnje zwjazany ze swójim Zbožnikom. Tuž bě tež w dobrym zwisku z čłowjekami – w bliskosći a w dalokosći, předewšěm pak z tymi, wo kotrychž wědžeše, zo trjebaju pomocy, zo su wopušćeni abo chori a pytaju přečela. Jara jeho rudžeše, hdyž widžeše, zo bě so někomu křiwda stała. Po možnosći stajnje pomhaše. Sam bě wón dosć skromny, zo by srědki za druhich měl. Wón bě žiwy we wěrje do Jezom Chrysta, a tale wěra jemu pokazowaše puće a dawaše mocy k službje, zo by so ewangelij předował dalšim a najdalšim ludam.

Bratr Turek běše wulki přečel serbskeho ludu. Hač do poslednich dnjow swójeho žiwjenja slědowaše wón z nje-wšědnym zajimom jich dóńt w Hornjej a Delnjej Łužicy. Wón wuknješe jich rěč, zaběraše so z jich stawiznami a jich

přitomnosću. Jemu bě wězo wosebje wažne duchowne žiwjenje cyrkwyje. Tuž stajnje čitaše „Pomhaj Bóh“. Serbow nadžija a wuspěchi běchu jeho radosć, kaž jeho wšitke poražki rudžachu. Wón žarowaše wo směrč swěrných přečelow, a jemu běše žel, hdyž dyrjbachu nahladni Serbja staroby dla z narodnym a pobožnym džělom přestać.

Z bratrom Turekom je wotešoł čitar biblije, za kotrehož bě Bože słowo chlěb žiwjenja. Wón sebi horco žadaše a wo to prošeše, zo by so swěru připowědało a mójnje skutkowało w jeho wótnym kraju runje kaž tež we Łužicy a wšudže po cyłym swěće. Bohu Knjezej smy džakowni, zo je nam přez bratra Tureka tak wjele darił.

Staruška drjewjana chěžka nad Hronowom je wosyročena. My pak wěrime, zo je so bratrowa žadosć, pola Knjeza žiwy być, nětk dopjelniła. My mamy nadžiju, zo Bože słowo, kotrež je bratr Turek mjez nami wusywał, budže z Božej lubosću rosc a swóje žně přinjese.

Hodžij. Wosada přeprošuje na lětuši Serbski cyrkwinski džen 18. a 19. junija, kotryž změje hesło „Jedyn Knjez, jedna wěra, jedna křćenica“. Na woběmaj dnjomaj budže so spominać na tysačlětnu wobstaće křesćanstwa w Ruskej. Dokładny program so wozjewi w přichodnym čisle, tola zapisajće sej hižo nětko tutej dnjej a – přijědźće wšitcy.

Drježdžany

Sobotu, dnja 12. měrca 1988, wotmě so mjeztym hižo druhe wosadne popołdnjo w Drježdžanach. Přichwatali běchu do wosadneho doma cyrkwyje Swjateho Duchy w Blasewitz ewangelscy a katolscy Serbja młódšeje kaž tež staršeje generacije. Po powitanju a zhromadnym kěr-lušu rozloži knjez sup. Albert w małej nutnosći hrono „Žadyn, kotryž swoju ruku k pluhej přiloži a wohlada so do zady, njehodži so do Božeho kralestwa.“ Přizamkny so bjesada při šalce kofeja. Knjez sup. Albert rozprawješe skrótka wo poslednim ewangelskim kubtanskim dnju w februarje w Budyšinje, a zhonichmy wo zhotowjenju našeho časopisa „Pomhaj Bóh“. Hakle nětko wěmy, kelko džěla a prócy stej trěbnej, prjedy hač móžemy jón wučišćany w rukomaj džeržeć.

Popołdnjo wobrubu so ze wšelakimi hudźbnymi poskićenjemi na huslach a klawěrje, a wězo njefalowaše serbski spěw. Na kóncu namjetowachu so wšelake temy, wo kotrychž by hódne bylo na přichodnych zetkanjach tajkeho razu rěčeć.

Při rozžohnowanju přeprasy knjez sup. Albert přitomnych a wězo tež wšitkich druhich Drježdžanskich Serbow na přichodne wosadne popołdnjo, a to 4. junija, na faru cyrkwyje Martina Luthera.

Tereza Malinkec

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

1. 5. — 4. njeđzela po jutrach

Budyšin-Michalska: 10.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)

Rakecy: 9.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (J. Lazar)

8. 5. — 5. njeđzela po jutrach

Huska: 10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (G. Lazar)

12. 5. — Bože stpiće

Bukecy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazar)

15. 5. — 6. njeđzela po jutrach

Minakal: 8.30 hodž. kemše (Feustel)

Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)

Poršicy: 8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Malink)

23. 5. — 2. džen swjatkow

Njeswačidło: 8.30 hodž. kemše (J. Lazar)

Budyšin-Michalska: 10.00 hodž. kemše (Albert)

Polpica: 9.30 hodž. kemše (Malink)

Bukecy: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)

5. 6. — 1. njeđzela po Swjatej Trojicy

Budyšin-Michalska: 10.00 hodž. kemše (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 42201. Ekspedycja: farar G. Lazar, Kirchweg 3, Bukecy (Hochkirch), 8601. — Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowina w Budyšinje (III-4-9-368). — Wuchadźa jónkróć za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 — Index-Nummer 32921